

2013 210

การอ่านเพื่อ พัฒนาปัญญา

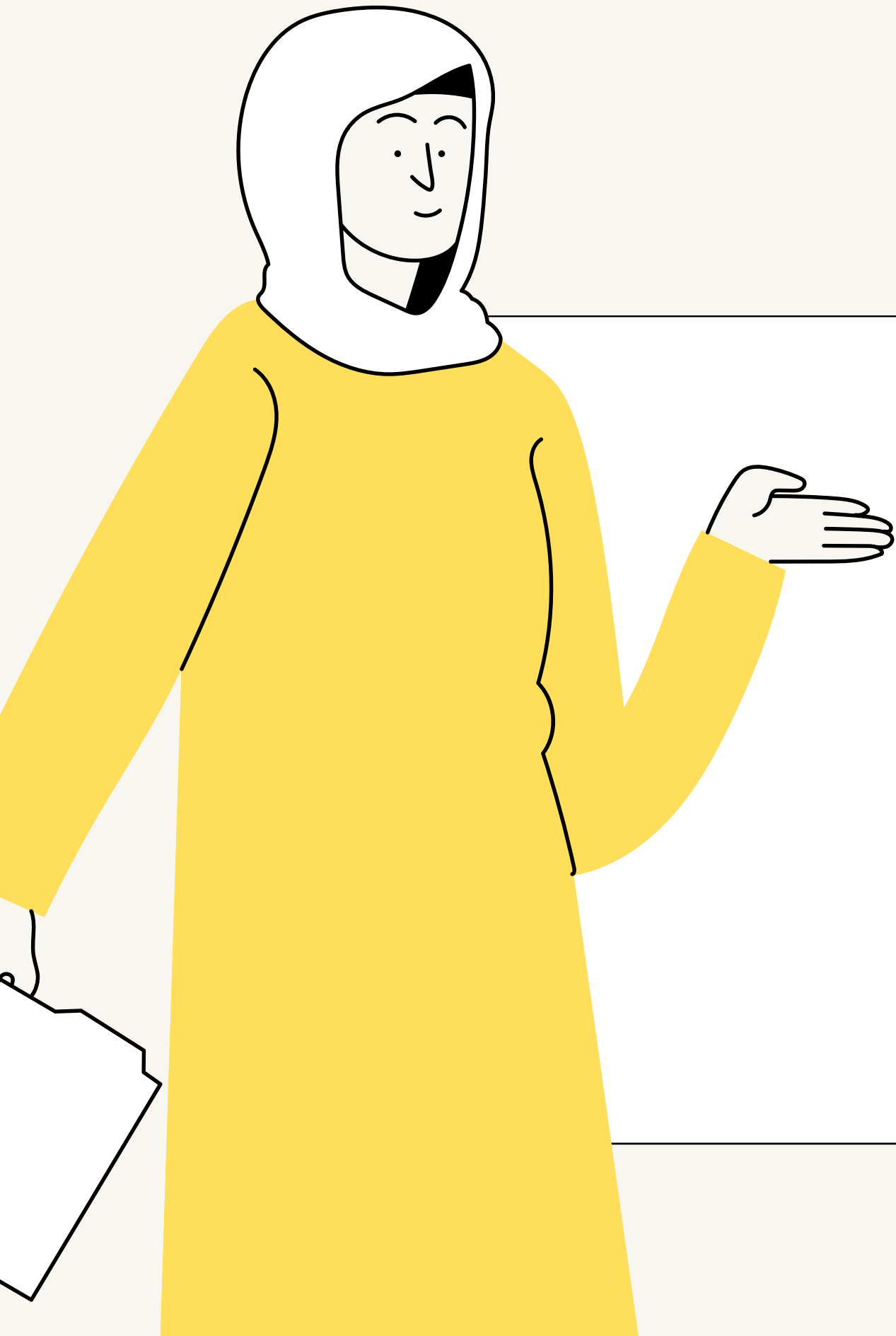
อุภาวรรณ นามhirัญ

สัปดาห์ที่ 3
การอ่านเพื่อความรอบรู้

วัตถุประสงค์ (เมื่อจบบทเรียน ผู้เรียนจะสามารถ)

ULO3.1 อธิบายลักษณะเด่นของงานเขียนสารคดี
ประเภทต่างๆ ได้

ULO3.2 สรุปและจับประเด็นสำคัญจากบทความ
สารคดีได้ (CLO1)

"การอ่านเพื่อความรอบรู้" คืออะไร
และสำคัญอย่างไร?

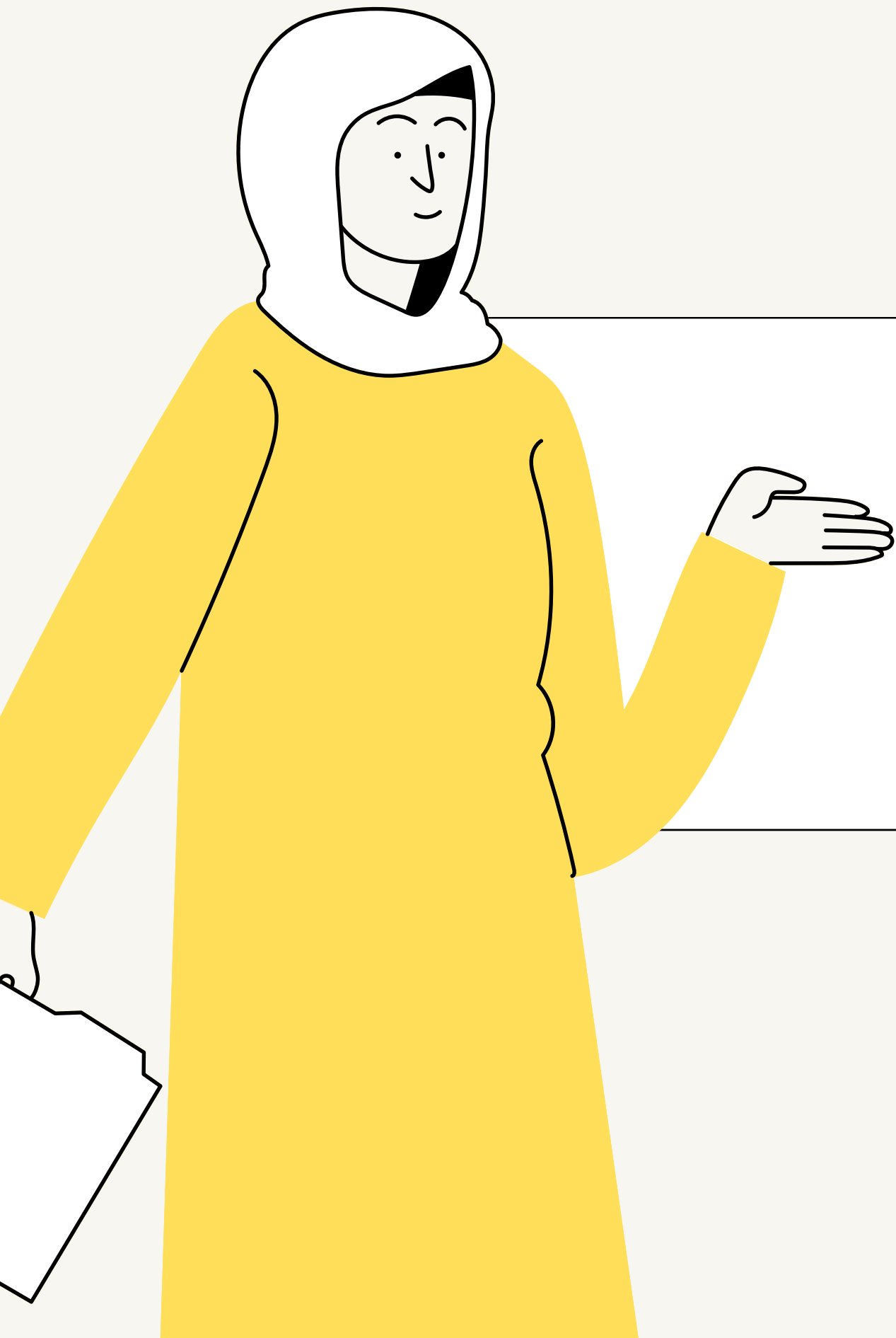

การอ่านเพื่อความรอบรู้

Reading for Breadth

- "การอ่านเพื่อความรอบรู้" คืออะไร และสำคัญอย่างไร?
- ความหมาย "สารคดี" (Non-Fiction)
- สารคดี 3 ประเภท: บทความ, ชีวประวัติ, สารคดีท่องเที่ยว
- เทคนิค Skimming และ Scanning
กิจกรรม แปลงความรู้สู่ "แผนผังความคิด"

การอ่านเพื่อความรอบรู้... อ่านไปทำไม?

การอ่านเพื่อความรอบรู้...
อ่านไปทำไม?

การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ให้กว้าง
ขวาง ท้นต่อความก้าวหน้าของโลก

ไม่ใช่แค่ “รู้” แต่เพื่อ “พัฒนาปัญญา”

ความรอบรู้ = วัตถุดิบ

ข้อมูล ข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่าน

ปัญญา = ผลลัพธ์

การนำความรู้มาคิดวิเคราะห์
เชื่อมโยง และแก้ปัญหา

ความสำคัญ

- พัฒนาอาชีพ
- ต่อยอดการศึกษา
- เข้าใจสังคมและโลกที่เปลี่ยนแปลง

“สารคดี” (Non-Fiction) ??

"สารคดี" (Non-Fiction)

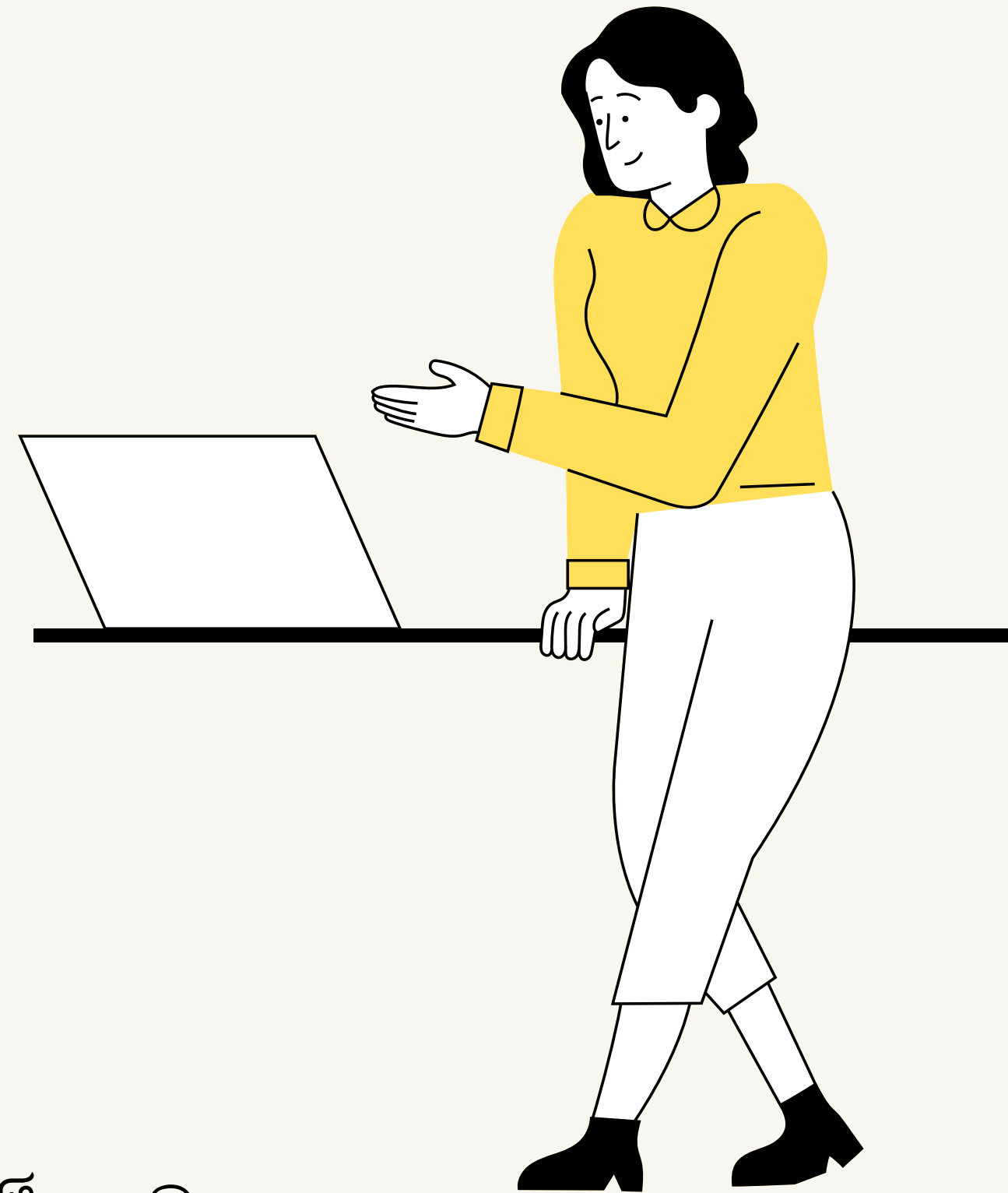
เขียนขึ้นจาก

"เค้าความจริง" ไม่ใช่จินตนาการ

เป้าหมายหลัก

- ให้ความรู้ (Knowledge) เป็นที่หนึ่ง
- ให้ความเพลิดเพลิน (Enjoyment) เป็นที่สอง

การเปลี่ยน “ข้อมูล” (Information) ที่เป็นข้อเท็จจริง
ให้กลายเป็น**เรื่องราวที่น่าอ่านและน่าจดจำ**

โครงสร้างพื้นฐานของสารคดี

1. บทนำ (Introduction)

2. เนื้อเรื่อง (Body)

3. บทสรุป (Conclusion):

โครงสร้างพื้นฐานของสารคดี

1. บทนำ (Introduction)

หน้าที่
เกริ่นนำ, สร้างความสนใจ,
บอกให้รู้ว่าจะอ่านเรื่องอะไร

โครงสร้างพื้นฐานของสารคดี

2. เนื้อเรื่อง (Body)

หน้าที่

ขยายความ, ให้ข้อมูลรายละเอียด,
เป็นหัวใจของเรื่อง

โครงสร้างพื้นฐานของสารคดี

3. บทสรุป (Conclusion)

หน้าที่

สรุปประเด็น, ฝากข้อคิด, ทิ้งคำถาม
ให้คิดต่อ

ประเภทของสารคดี

สารคดีที่พบบ่อยที่สุด

1. บทความ (Article)
2. ชีวประวัติ (Biography)
3. สารคดีท่องเที่ยว (Touring Feature)

ประเภทที่ 1 บทความ (Article)

เป้าหมาย ให้ความรู้ / นำเสนอข้อเท็จจริง / วิเคราะห์ปัญหา

ลักษณะเด่น

เน้น "ข้อเท็จจริง" มีหลักฐานอ้างอิง

ภาษาเป็นทางการ กระชับ ชัดเจน

ผู้เขียนพยายามเป็นกลาง (Objective)

ตัวอย่าง บทความวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม, บทความให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์

ประเภทที่ 2 ชีวประวัติ (Biography)

เป้าหมาย เล่าเรื่องราวชีวิตของ “บุคคลจริง” เพื่อให้บทเรียนชีวิตแก่ผู้อ่าน

ลักษณะเด่น

มีตัวละครหลักคือบุคคลที่มีตัวตนจริง

เล่าทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว

ถ้าเจ้าของประวัติเขียนเอง เรียกว่า “อัตชีวประวัติ” (Autobiography)

ตัวอย่าง หนังสือประวัติ สตีฟ จ๊อบส์, สารคดีชีวิตสุนทรภู่

ประเภทที่ 3 สารคดีท่องเที่ยว (Touring Feature)

เป้าหมาย ให้ข้อมูลสถานที่ + ถ่ายทอด “ประสบการณ์ส่วนตัว” ของผู้เขียน

ลักษณะเด่น

ใช้ “ศิลปะการพรรณนา” ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพตาม

ภาษาเรียบง่ายแต่สร้างจินตนาการ

ตัวตนของผู้เขียน (Subjective) จะชัดเจนที่สุด

ตัวอย่าง บันทึกการเดินทางในญี่ปุ่น, รีวิวการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

เทคนิคการอ่านสารคดี

1. Skimming (การอ่านกวาด)
2. Scanning (การอ่านค้นหา)

เทคนิคที่ 1 Skimming (อ่านกวาด...เพื่อหาภาพรวม)

เป้าหมาย

เพื่อจับ “ใจความสำคัญ” (Main Idea)
และภาพรวมของเรื่อง

เหมือน การดู “ตัวอย่างหนัง” ก่อนดู
หนังเต็มเรื่อง

เทคนิคที่ 1 Skimming (อ่านกวาด...เพื่อหาภาพรวม)

วิธีการ

อ่าน ชื่อเรื่อง และ หัวข้อย่อย

อ่าน ประโยคแรก และ ประโยคสุดท้าย ของแต่ละย่อหน้า

มองหา Keywords หรือคำที่พิมพ์ตัวหนา/ตัวเอียง

ใช้เมื่อไหร่? เมื่อต้องการประเมินว่า
"บทความนี้น่าอ่านไหม?" หรือ "เรื่องนี้เกี่ยวกับอะไร?"

เทคนิคที่ 2 Scanning (อ่านค้นหา...เพื่อหาข้อมูลเฉพาะ)

เป้าหมาย

เพื่อค้นหา "ข้อมูลเฉพาะเจาะจง" เช่น ชื่อ, ตัวเลข, วันที่, สถานที่

เหมือน การหา "เบอร์โทรศัพท์" ในสมุดโทรศัพท์

เทคนิคที่ 2 Scanning (อ่านค้นหา...เพื่อหาข้อมูลเฉพาะ)

วิธีการ

กำหนด Keyword ที่ต้องการหาในใจก่อน

กวาดสายตาอย่างรวดเร็วทั่วทั้งหน้าเพื่อหา Keyword นั้น

เมื่อเจอ ให้ **หยุด** และอ่านประโยครอบ ๆ เพื่อยืนยันข้อมูล

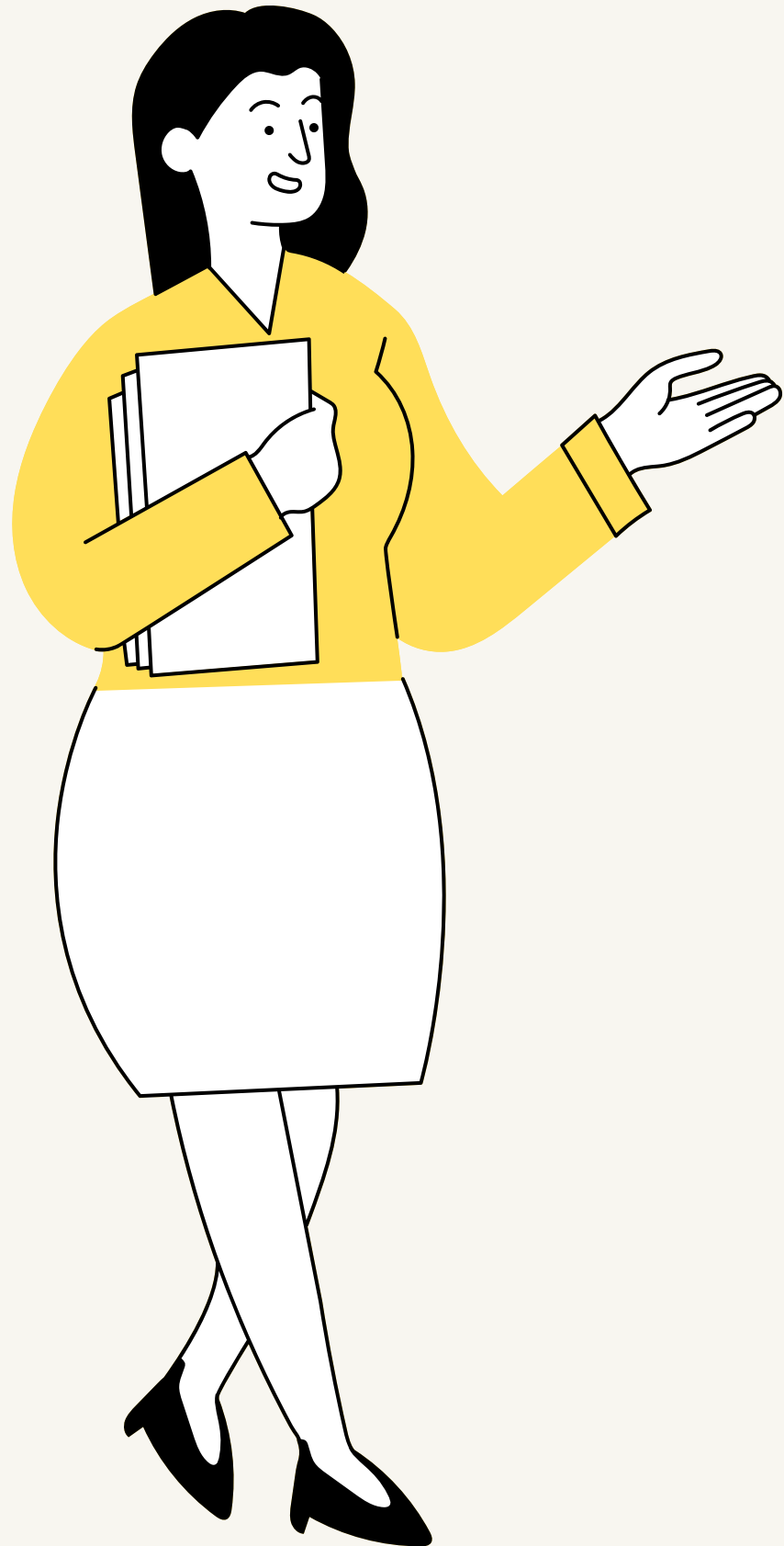
ใช้เมื่อไหร่? เมื่อต้องการ “หาคำตอบ” ที่เป็นข้อเท็จจริงชัดเจน (ใคร/อะไร/ที่ไหน/เมื่อไหร่)

Skimming vs. Scanning (สรุปความแตกต่าง)

คุณลักษณะ	Skimming (อ่านกวาด)	Scanning (อ่านค้นหา)
เป้าหมาย	หา ภาพรวม, ใจความสำคัญ	หา ข้อมูลเฉพาะ, รายละเอียด
คำถามในใจ	"เรื่องนี้เกี่ยวกับอะไร?"	".... อยู่ตรงไหน?"
ผลลัพธ์	เข้าใจ โครงเรื่อง หลัก	ได้ คำตอบ ที่ต้องการ
อุปมา	ดูตัวอย่างหนัง	ค้นหาชื่อในสมุดโทรศัพท์

สรุป

- การอ่านเพื่อความรอบรู้คือบันไดสู่การพัฒนาปัญญา
- สารคดีคือการเล่า “เรื่องจริง” ให้น่าสนใจ
- ใช้ Skimming เพื่อดูภาพใหญ่, ใช้ Scanning เพื่อหาจุดเล็ก
- Mind Map คือเครื่องมือที่สะท้อนความเข้าใจเชิงโครงสร้างของเรา

บทความเชิงวัฒนธรรม เรื่องของช้าง “หนึ่งเอกลักษณ์ไทย”

ในประวัติศาสตร์ชาติไทย ช้างมิได้เป็นเพียงสัตว์พาหนะ แต่เป็นสัญลักษณ์แห่งพระบารมี เป็นกำลังสำคัญในการปกป้องบ้านเมือง และเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยอย่างแยกไม่ออก. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เคยกล่าวไว้ว่า ช้างมีความสำคัญต่อการกอบกู้เอกราชของชาติ วลี “ช้างสร้างชาติ” จึงมิใช่คำกล่าวที่เกินจริง

ภาพจำที่ชัดเจนที่สุดคือสงครามยุทธหัตถีในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2135 ณ ตำบลหนองสาหร่าย พระองค์ทรงช้าง ‘เจ้าพระยาไชยานุภาพ’ กระทำยุทธหัตถีจนได้รับชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชาแห่งหงสาวดี นำมาซึ่งเอกราชของกรุงศรีอยุธยา. ก่อนหน้านั้น ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ วีรกรรมของ สมเด็จพระศรีสุริโยทัย ที่ทรงไสช้างเข้าขวางพระเจ้าแปรเพื่อปกป้องพระสวามีจนสิ้นพระชนม์บนคอช้าง ก็เป็นอีกหนึ่งตำนานที่แสดงถึงบทบาทอันยิ่งใหญ่ของช้างในประวัติศาสตร์

นอกจากบทบาทในฐานะช่างศึกแล้ว ช่างยังเป็นสัตว์ที่มีค่าอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจ และการเมือง ดังเช่นใน “สงครามช่างเผือก” ที่การปฏิเสธไม่มอบช่างเผือกให้แก่ พม่ากลายเป็นชนวนเหตุแห่งสงคราม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าช่างเผือกนั้นเป็น เครื่องหมายแห่งพระเกียรติยศและบารมีของพระมหากษัตริย์

ในปัจจุบัน แม้บทบาทของช่างจะเปลี่ยนไป แต่ความผูกพันระหว่างคนกับช่างยังคงอยู่ ที่ วังช่างอยุธยา แล เพนียด และ หมู่บ้านช่างเพนียดหลวง ช่างกลายเป็นทูตวัฒนธรรมที่ให้บริการนำนักท่องเที่ยวชมโบราณสถาน สร้างรายได้ให้แก่เจ้าของ และควาญช่าง วิถีชีวิตของควาญช่างที่ดูแลช่างเปรียบเสมือนสมาชิกในครอบครัว คือภาพสะท้อนความผูกพันอันลึกซึ้งที่สืบทอดมาแต่โบราณ

อย่างไรก็ตาม อนาคตของช่างไทยยังคงเป็นประเด็นที่น่าขบคิด นายสัตวแพทย์ ปรีชา พวงคำ ผู้ก่อตั้งมูลนิธิเพื่อนช่าง ได้กล่าวเตือนสติว่า เราควรปรารถนาให้ช่างมีชีวิตบั้นปลายที่ดี มีป่าให้อยู่ และได้ตายอย่างมีศักดิ์ศรี สมกับที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ สัตว์ที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ของ 3 สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์. เรื่องราวของช่างจึงเป็นมากกว่าประวัติศาสตร์ แต่เป็นกระจกสะท้อนทัศนคติของสังคมไทยต่อมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตนี้

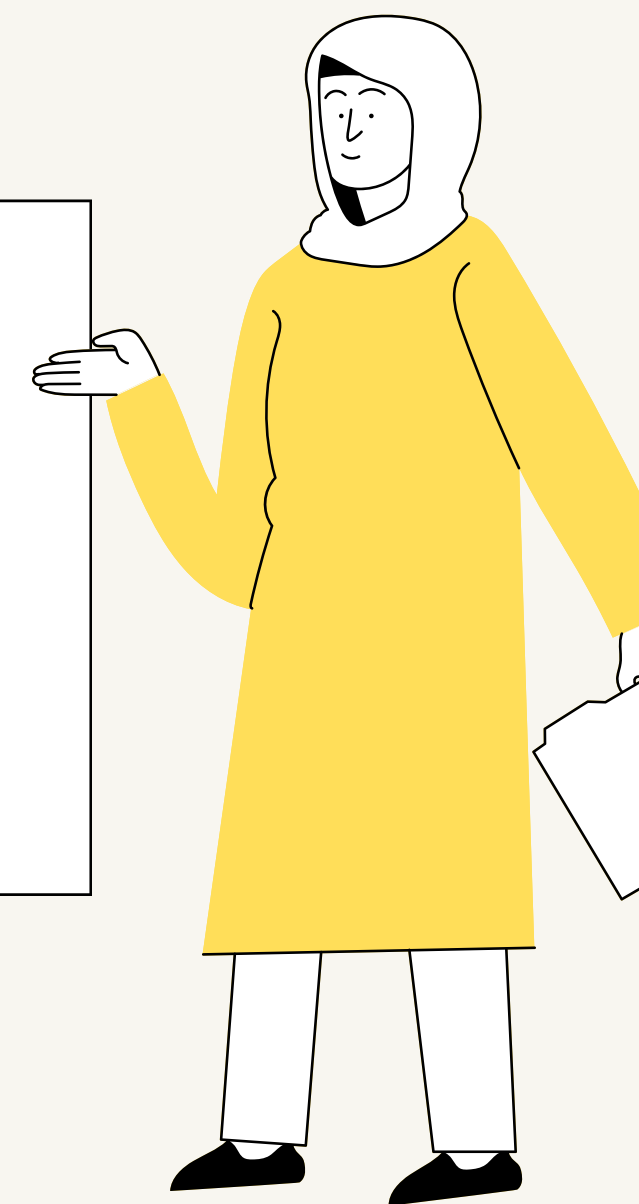
ขั้นตอนที่ 1 การระบุแนวคิดสำคัญ

ขั้นตอนที่ 1 การระบุแนวคิดสำคัญ

หลังจากใช้เทคนิค Skimming อ่านบทความอย่างรวดเร็ว เราจะพบว่าใจความหลักของเรื่องไม่ได้มีเพียงการเล่าประวัติศาสตร์ แต่เป็นการเชื่อมโยงความสำคัญของช้างในทุกมิติเข้ากับความเป็นชาติไทย

แนวคิดสำคัญ ช้างเป็นมากกว่าสัตว์ แต่เป็นสัญลักษณ์สำคัญที่ผูกพันกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และจิตวิญญาณของชาติไทยอย่างลึกซึ้งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และกำลังเผชิญกับอนาคตที่ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา

1. ส่วนเปิดเรื่อง
2. ส่วนเนื้อเรื่อง
3. ส่วนสรุป

ผู้เขียนไม่ได้เล่าเรื่องตามลำดับเวลา แต่ใช้โครงสร้างที่น่าสนใจเพื่อดึงดูดผู้อ่านและสร้างผลกระทบทางความคิด โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนหลัก

1. ส่วนเปิดเรื่อง ภาพปัจจุบันของช่างในฐานะ “ทูตวัฒนธรรม”

ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการพรรณนาภาพของช่างและความรู้ช่างที่ วังช่างอยุธยา แล เพนียด ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการนักท่องเที่ยว การเปิดเรื่องด้วยภาพปัจจุบันทำให้ผู้อ่านเข้าถึงเรื่องราวได้ง่าย และเห็นบทบาทของช่างในยุคสมัยใหม่ก่อนที่จะย้อนอดีต

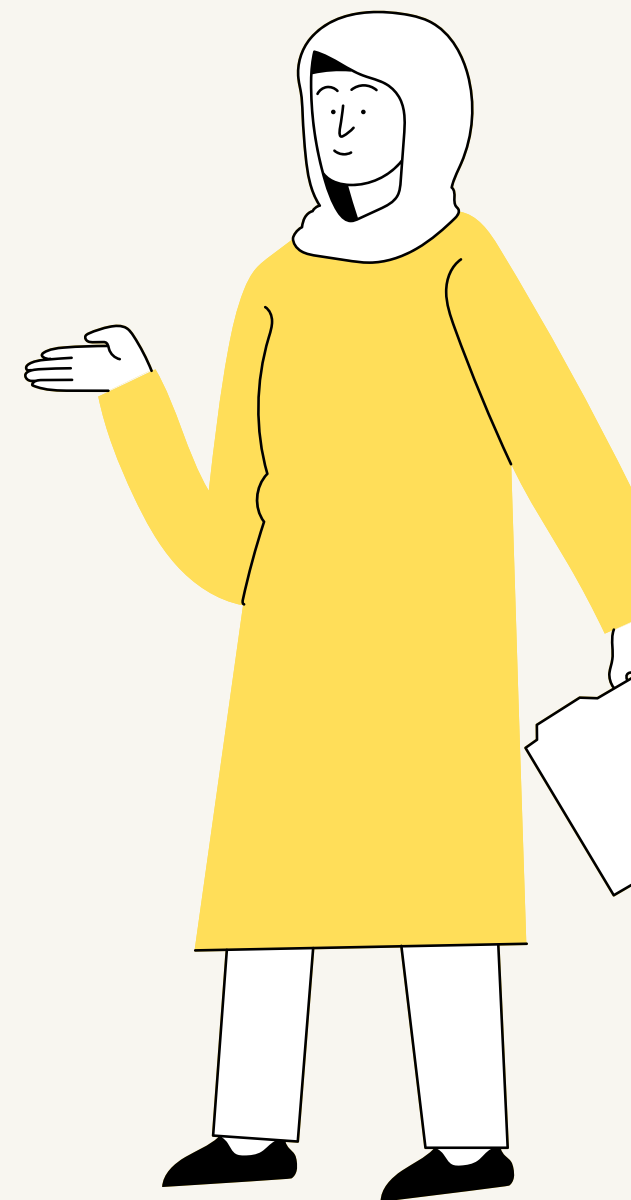
2. ส่วนเนื้อเรื่อง (Body) การตอกย้ำความสำคัญผ่านประวัติศาสตร์ชาติไทย

ผู้เขียนได้ย้อนกลับไปในอดีตเพื่อแสดงให้เห็นว่าบทบาทของช้างนั้นยิ่งใหญ่มากกว่าการท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นลำดับ เพื่อสร้างน้ำหนักให้กับแนวคิด “ช้างสร้างชาติ”

วีรกรรมสมเด็จพระศรีสุริโยทัย แสดงถึงบทบาทช้างในการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

สงครามช้างเผือก สะท้อนว่าช้างเป็นสัญลักษณ์แห่งพระบารมีและศักดิ์ศรีของชาติ

ยุทธหัตถีของสมเด็จพระนเรศวร เป็นจุดสูงสุดที่แสดงภาพช้างในฐานะผู้กอบกู้เอกราช

3.ส่วนสรุป (Conclusion): การเชื่อมโยงสู่ออนาคตและกระตุ้นความคิด

ผู้เขียนนำเรื่องราวกลับมาสู่ปัจจุบันอีกครั้ง โดยกล่าวถึงวิถีชีวิตของความงามข้างที่ หมู่บ้านข้างเพนียดหลวง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความผูกพันที่ลึกซึ้งระหว่างคนกับข้าง จากนั้นจึงปิดท้ายด้วยการอ้างคำพูดของ นายสัตวแพทย์ปรีชา พวงคำ ซึ่งทำหน้าที่เป็นบทสรุปที่ทรงพลัง กระตุ้นให้ผู้อ่านคิดถึงถึงอนาคตของข้างและหน้าที่ของคนไทยในการดูแลรักษามรดกที่มีชีวิตนี้

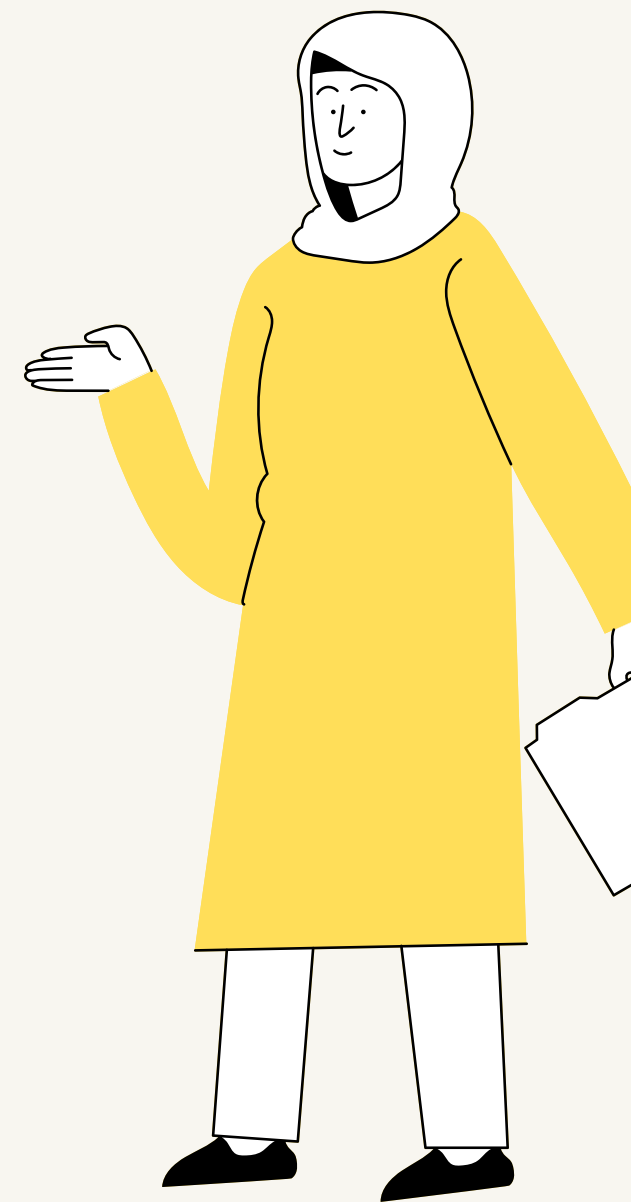

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอ

ผู้เขียนใช้กลวิธีที่หลากหลายเพื่อให้สารคดี
น่าสนใจและน่าเชื่อถือ

- **การเล่าเรื่องเชิงประวัติศาสตร์** การหยิบยกเหตุการณ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น สงครามยุทธหัตถี ทำให้เรื่องราวมีชีวิตชีวาและจับต้องได้ ไม่ใช่เพียงการให้ข้อมูลแห้งๆ
- **การอ้างอิงบุคคลสำคัญ** การอ้างคำกล่าวของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายสัตวแพทย์ผู้ก่อตั้งมูลนิธิเพื่อนช้าง ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและน้ำหนักให้กับประเด็นที่น่าเสนอ
- **การใช้ภาษาพรรณนา** การบรรยายภาพบรรยากาศที่วังช้างอยุธยาในตอนต้น ช่วยสร้างจินตภาพให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์
- **การเปรียบเทียบความต่าง** ผู้เขียนสร้างความน่าสนใจโดยการเปรียบเทียบบทบาทของช้างในอดีต (ช้างศึกคู่บารมี) กับบทบาทในปัจจุบัน (ช้างเพื่อการท่องเที่ยว) ซึ่งทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและตั้งคำถามถึงคุณค่าที่แท้จริง

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปวัตถุประสงค์ของผู้เขียน

1.เพื่อให้ความรู้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของช่างในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย

2.เพื่อสร้างความตระหนัก ชี้ให้เห็นว่าสถานะของช่างในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป และกำลังเผชิญกับความท้าทายที่ต้องการการดูแล

3.เพื่อโน้มน้าวใจ กระตุ้นให้ผู้อ่านรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าของช่าง และเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบในการอนุรักษ์ช่างให้สมกับที่เป็น "เอกลักษณ์ของชาติ"

1. จากชื่อเรื่องและย่อหน้าแรก ท่านคาดว่าบทความนี้จะนำเสนอประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอะไร?

2. ฝึกใช้ Skimming โปรดอ่านบทความที่ท่านเลือกอย่างรวดเร็ว (1-2 นาที) แล้วสรุป “แนวคิดสำคัญ” หรือใจความหลักของเรื่องด้วยประโยคของท่านเอง 1-2 ประโยค

3. ฝึกใช้ Scanning โปรดค้นหาข้อมูลเฉพาะต่อไปนี้จากบทความ สงครามยุทธหัตถีของสมเด็จพระนเรศวรเกิดขึ้นที่ตำบลใด?

4. วิเคราะห์เชิงลึก บทความที่ท่านเลือกเป็นสารคดีประเภทใด (บทความ, ชีวประวัติ, สารคดีท่องเที่ยว)? ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์อะไรในการเขียนเรื่องนี้ และใช้กลวิธีใดที่ทำให้เรื่องราวน่าสนใจ? (เช่น การเล่าเรื่อง, การพรรณนา, การให้ข้อมูล)

5. เชื่อมโยงสู่ปัญญา (CLO3): ท่านได้เรียนรู้หรือเกิดความคิดใหม่ๆ อะไรเกี่ยวกับ (วรรณกรรมไทย/ประวัติศาสตร์ไทย/วัฒนธรรมไทย) หลังจากอ่านบทความนี้ และท่านจะนำความรู้นี้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตหรือปรากฏการณ์ในสังคมปัจจุบันได้อย่างไร?

กิจกรรมในชั้นเรียน Mind Mapping สรุปแนวคิดสำคัญ

เป้าหมาย

ฝึกนำทักษะการอ่านจับประเด็นมา

สรุปความรู้ให้เป็นภาพ

ชิ้นงาน

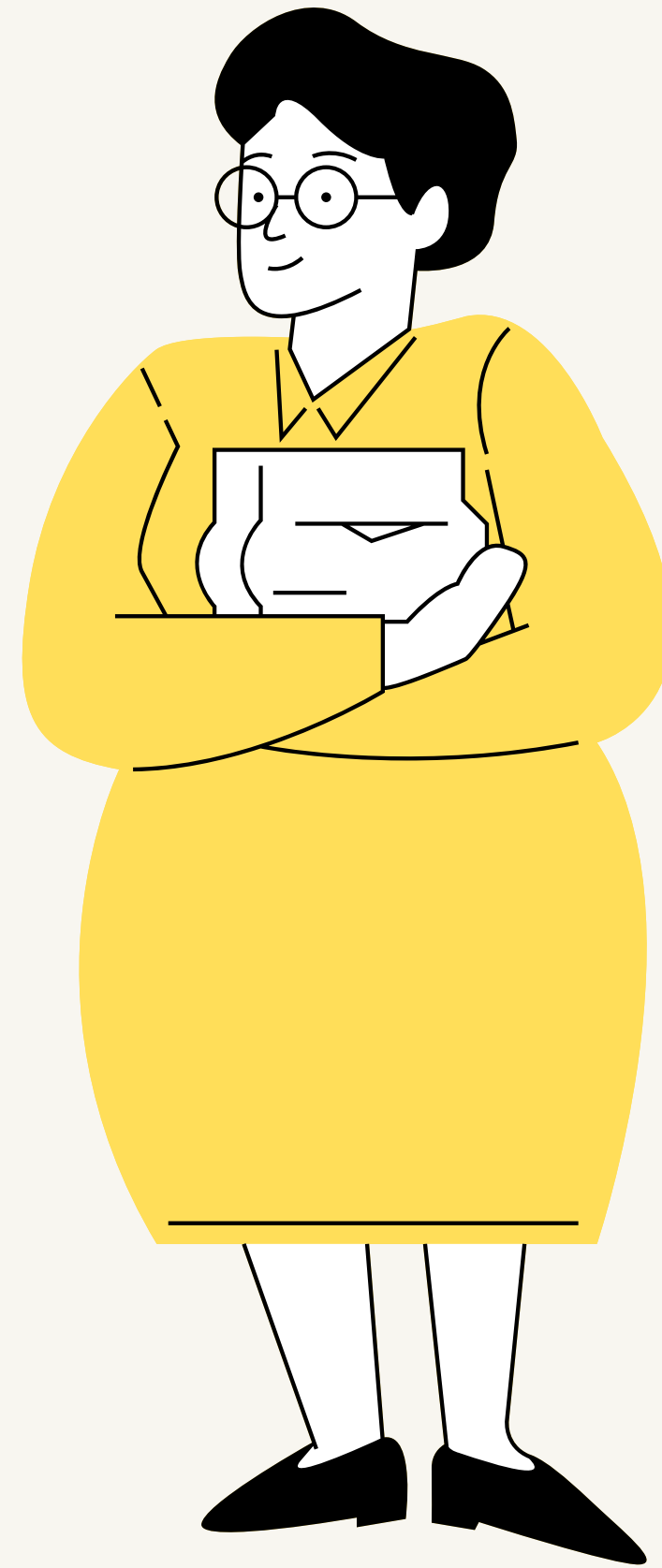
แผนผังความคิด (Mind Mapping)

สรุปแนวคิดสำคัญจากบทความ

สารคดี

ขั้นตอนสร้าง Mind Map

- 1.หาแกนกลาง (ใช้ Skimming) อ่านเร็วๆ เพื่อหา "แนวคิดสำคัญ" ของเรื่อง แล้วเขียนไว้ตรงกลาง
- 2.แตกกิ่งหลัก (อ่านละเอียด) หา "ประเด็นรอง" ที่สนับสนุนแนวคิดหลัก แตกเป็นกิ่งใหญ่ออกมา
- 3.ต่อกิ่งย่อย (วิเคราะห์โครงสร้าง) เพิ่ม "รายละเอียด/ตัวอย่าง" ที่ขยายความประเด็นรอง
- 4.ทำให้ชัด (สรุปความ) ใช้ "คำสั้นๆ" หรือ Keywords, ใช้สีและสัญลักษณ์ช่วย เพื่อให้อ่านง่ายและชัดเจน

หากถามว่าคำใดที่คนไทยใช้บ่อยที่สุดในชีวิตประจำวัน ‘ครับ’ คงติดหนึ่งในนั้นแน่นอน แต่ที่น่าสนใจกว่าก็คือ คำสุภาพเรียบง่ายนี้กลับกลายเป็นคำที่ถูก ‘เล่น’ มากที่สุดในโลกออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น ค้าบ, ครัซ, ครัฟ, จับ หรือ ฮ้าฟฟู่ ที่เราพบได้ทั่วไปในโซเชียลมีเดีย

จากชื่อเรื่องและย่อหน้าแรก ท่านคาดว่าจะบทความนี้จะนำเสนอประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอะไร

The MATTER

Article

จาก ‘ครับ’ ถึง ‘ฮ้าฟฟู่’

คุยกับ ผู้ที่ใช้เวลาว่างทำแผนภาพ ‘ลูกหลานของครับ’ เป็นงานอดิเรก

